

тайёрланадиган қисқа ҳисобот ўсимлик дунёси объектларидан фойдаланиш ҳажмини ҳисоблаш учун асос бўлиб хизмат қилади. Шундай экан, ушбу тартиб амалиётда қўлланилиб, ўзини оқлаб келаётгани боис, ушбу тартибга параллел равишда яна қўшимча тартиб-таомиллар жорий этиб, ўсимлик дунёсидан фойдаланувчилар зиммасига ортиқча мажбуриятлар юклаш мақсадга мувофиқ эмас.

Саккизинчидан, Қонунда “ўсимлик дунёси объектларидан умумий фойдаланиш норма ва нормативлари” жумласини Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 20 октябрдаги 290-сонли қарори билан тасдиқланган Низом талабларидан келиб чиқиб, “умумий фойдаланиш меъёрлари ва тартиби” деб ўзгартириш мақсадга мувофиқ.

Тўққизинчидан, ўсимлик дунёси объектларидан фойдаланиш тури сифатида “ўсимлик дунёси объектларидан асаларчилик эҳтиёжлари учун фойдаланиш”ни алоҳида белгилаш мақсадга мувофиқ.

Ўнинчидан, ўсимлик дунёси объектларидан фойдаланиш ҳуқуқини бекор қилиш асослари доирасига “ўсимлик дунёси объектларидан фойдаланувчиларнинг мажбуриятларини мунтазам бажармаслик” асосини киритиш мақсадга мувофиқ.

Ўн биринчидан, ўсимлик дунёси объектларидан фойдаланувчиларнинг мажбуриятлари доирасига “ўсимлик дунёси объектлари мониторингини амалга оширишда ваколатли давлат органларига ёрдам кўрсатиш”ни ҳам киритиш таклиф қилинади.

Ўн иккинчидан, ўсимлик дунёси объектларидан умумий фойдаланиш тартибини янада аниқлаштириш мақсадида Қонунда “умумий фойдаланиш тартибда олинган (йиғилган) ўсимлик дунёси объектларини сотиш ёки бошқача тарзда реализация қилиш ман этилади”, деган мазмундаги қондан киритиш ҳам мақсадга мувофиқ бўлиб, амалиётда ўз самарасини беради.

Мухтасар қилиб айтганда, ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш қонун ҳужжатларини такомиллаштириш ҳозирги кундаги муҳим ижтимоий-иқтисодий, илмий-назарий ва экологик-ҳуқуқий аҳамиятга эга бўлган долзарб вазифалардан бири бўлиб, “Ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш тўғрисида”ги Қонунни янги таҳрирда қабул қилиш зарурияти, авваламбор, ушбу соҳадаги қонун ҳужжатларидаги ва ҳуқуқни қўллаш амалиётидаги янгиликларни амалдаги қонунда ўз аксини топмаганлиги, ҳуқуқий бўшлиқларнинг ортганлиги, халқаро тажриба анча илдамлаб кетганлиги каби омиллар билан изоҳланади.

Адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасида атроф-муҳит ҳолати ва табиий ресурслардан фойдаланиш тўғрисидаги Миллий маъруза. Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси. – Т.: Chinor ENK, 2013. – Б. 127.

2. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 10-жилд. Шарқ – Қизилқум. Таҳрир ҳайъати А.Азизхўжаев, Б.Алимов, М.Аминов ва б. Т.: “Ўзбекистон миллий энциклопедияси” Давлат илмий нашриёти, 2005. – Б. 537.

3. Маҳкамов Д.Н. Ўсимлик дунёсини муҳофаза қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи. Ўқув қўлланма. – Тошкент: ТДЮИ нашриёти, 2011. – Б. 4-5.

Э. Шерматов,
ТДЮУ мустақил изланувчиси

АГРАР СОҲАДА ЕРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШГА ДОИР МАСАЛАЛАР

Аннотация: мазкур мақолада аграр соҳада ерлардан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилишга доир масалалар баён этилиб, тегишли таклиф ва тавсиялар берилган.

Калит сўзлари: ер, аграр соҳа, ердан фойдаланиш, муҳофаза қилиш, экология, атроф-муҳит, табиий ресурс, уй-жой, мулк ҳуқуқи.

Аннотация: в статье изложены вопросы касательно использования и охраны земель в аграрной сфере, разработаны предложения и рекомендации.

Ключевые слова: земля, аграрная сфера, землепользование, охрана, экология, окружающая среда, природный ресурс, жилье, право собственности.

Annotation: in this article matters about using and preventing of lands in agro sphere were analyzed, offers and recommendations were given.

Key words: land, agro sphere, land using, preventing, ecology, environment, natural resource, house, property law.

Бизга маълумки, Марказий Осиё шароитида ер ниҳоятда ноёб табиий ресурс бўлиб, минтақада экологик, ижтимоий, иқтисодий, демографик вазият, таъбир жоиз бўлса, экологик барқарорлик ҳам кўп жиҳатдан унинг ҳолатига, ундан оқилона ва самарали фойдаланиш даражасига бевосита боғлиқ. Чунки, аҳоли сони мунтазам ошиб бораётган ва унга қарши ўлароқ, унумдор ерлар миқдори секин-асталик билан камайиб бораётган бир шароитда мавжуд унумдор ер захираларидан оқилона ва самарали фойдаланиш ҳамда уни муҳофаза қилиш чораларини кўриб бориш долзарб муаммо, давлат экологик сиёсатидаги марказий масалаларидан бири бўлиб қолмоқда. Зеро, ер экологик тизимнинг таркибий қисми сифатида атроф табиий муҳит барқарорлигини таъминлаш, давлат суверенитети ва иқтисодиётнинг моддий асосларини мустаҳкамлашда муҳим аҳамиятга эга.

Бугунги кунда ерларни муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш мамлакатимиз олдида турган долзарб вазифалардан биридир. Шу ўринда Президентимиз И.Каримовнинг қуйидаги фикрларини келтириб ўтиш мақсадга мувофиқдир: “Агар биз ернинг ҳосил беришчи хохласак, уни асраб-авайлашимиз шарт. Ерни қанча эъзозласанг, у сенга шунча кўп ризқу насиба бераверади” [1].

Ернинг табиий ресурс сифатида шундай алоҳида хусусияти борки, унга тўғри муносабатда бўлинса, улардан тўғри фойдаланилса ва уни муҳофаза қилиш тўғрисида ғамхўрлик қилинса ҳосилдорлиги доимо ошиб боради. Аксинча эса унинг ҳолати ёмонлашиб, фойдаланиш учун яроқсиз аҳволга тушиб қолиши мумкин. Шунинг учун ер эгалари, мулкдорлари, фойдаланувчилари доимо тупроқ унумдорлиги тўғрисида ғамхўрлик қилишлари, асосий эътиборини ернинг сифатини яхши сақлашга қаратишлари лозимлиги ер қонунчилигида мустаҳкамланган.

Дарҳақиқат, аграр секторини модернизациялаш, аҳолини қишлоқ хўжалиги маҳсулотларига бўлган

талабини қондириш борасидаги комплекс чора-тадбирлари алоҳида эътироф этилиб, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш ва бунинг учун айнан йўналишдаги қонун ҳужжатлари ижроси устувор вазифа қилиб белгиланган.

Хусусан, Президентимизнинг 2007 йил 29 октябрдаги “Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармонида мувофиқ, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш жамғармаси, “Ўзмелиомашлизинг” лизинг компанияси ҳамда мелиоратив ва бошқа сув ҳўжалиги ишларини бажарувчи 48 та давлат унитар корхонаси ташкил этилди [2].

Бундан ташқари, давлатимиз раҳбарининг “2013 – 2017 йиллар даврида суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини янада яхшилаш ва сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори асосида Давлат дастури қабул қилинди [3].

Бугунги кунда ушбу Дастур доирасида Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ ва сув ҳўжалиги вазирлиги, унинг таркибидаги бўлинмалар томонидан, давлат унитар корхоналари билан ҳамкорликда гидромелиоратив тизимларнинг, коллектор-дренаж ҳамда суғориш тармоқларининг узлуксиз ишлашини таъминлаш, уларнинг техник ҳолатини яхшилаш, тежамкор суғориш технологияларини жорий этиш юзасидан тизимли ишлар олиб борилмоқда.

Шу ўринда ердан фойдаланиш ва уни муҳофаза қилиш масалалари ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлиб, аграр Ердан фойдаланишни иқтисодий ва юридик маъноларда тушуниш мумкин [4]. Ердан фойдаланиш ҳуқуқини умумий қилиб, халқ ҳўжалиги ва фуқароларнинг иқтисодий эҳтиёжларини қондириш учун ер ресурсларидан фойдаланишнинг қонуний тартибларини ўрнатувчи нормалар йиғиндиси дейишимиз мумкин ва уни турли маъноларда тушунилади: 1) Ердан фойдаланиш ҳуқуқи ер ҳуқуқининг асосий институти бўлиб, турли соҳадаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда мустаҳкамланган ҳуқуқий нормалар йиғиндисидир; 2) Ердан фойдаланиш ҳуқуқи ердан фойдаланувчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари йиғиндисидир; 3) Ердан фойдаланиш ҳуқуқи ердан фойдаланувчиларнинг субъектив ҳуқуқ ваколатини амалга ошириш механизминини, уларни амалиётда қўллаш жараёнини ўзида мужассамлаштирувчи ҳуқуқий муносабатдир.

Шунингдек, ердан фойдаланиш ҳуқуқи кишиларга ваколатли давлат органларининг меъёрий ҳужжатларида белгиланган тартибда ҳам берилиши мумкин. Бунда у тақдим этилган ҳуқуқ аҳамиятини ўзида мужассам этади. Юридик ва жисмоний шахсларга қонун йўли билан ердан фойдаланиш ҳуқуқи эътироф этилган бўлиши мумкин, аммо улар бу ҳуқуқдан амалда фойдаланмаётган бўлишлари мумкин. Барибир бундай ҳолатларда ҳам юридик ва жисмоний шахсларни ердан фойдаланиш ҳуқуқига эга деб ҳисоблаймиз.

Давлатнинг ердан фойдаланишни тартибга солиш соҳасидаги фаолияти ваколатли давлат органларининг иқтисодий-ҳуқуқий чоралар қўллаш орқали ердан оқилона ва самарали фойдаланиш ҳамда уни муҳофаза қилишни ташкил этишини англатади [5]. Шу сабабли, давлатнинг ердан фойдаланишни тартибга солиш фаолияти уни бошқаришга нисбатан

кенгрокдир. Ушбу фаолият қонунчиликда ер ҳуқуқий муносабатлари субъектларининг барчасига тегишли бўлган нормаларни белгилаш, бажарилишини таъминлаш ва муҳофаза қилишда қўрилади.

Ўзбекистон Республикаси Ер кодексида қонун ҳужжатларига мувофиқ мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш, доимий фойдаланиш, муддатли фойдаланиш, ижарага олиш ва мулк ҳуқуқи асосида ер участкаларига эга бўлишлари мумкинлигининг умумий шакллари (17-модда), фуқароларнинг ер участкаларига бўлган мулк ҳуқуқи савдо ва хизмат кўрсатиш соҳаси объектлари улар жойлашган ер участкалари билан бирга хусусийлаштирилганда вужудга келиши (18-м.), деҳқон ҳўжалиги юритиш, якка тартибда уй-жой қуриш ва уй-жойни ободонлаштириш, жамоа боғдорчилиги ва узумчилиги юритиш учун мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилишга ер участкаси олиш ҳуқуқига эгалиги (19-м.), доимий ёки муддатли (вақтинча) фойдаланиш учун фуқароларга ер участкаси берилиши (20-м.), ижара асосида ердан фойдаланиши (24-м.), якка тартибда уй-жой қуриш ва уй-жойни ободонлаштириш учун фуқароларга ер участкасини бериш ёки реализация қилиш (27-м.), сервитут асосида ердан фойдаланиш (30-м.), ерга бўлган ҳуқуқларнинг кафолатлари (41-м.), фермер ҳўжалиги юритиш, деҳқон ҳўжалиги юритиш, якка тартибда боғдорчилик, полизчилик ва чорвачиликни юритиш, жамоа боғдорчилиги, полизчилиги ва узумчилиги учун қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланган ерларнинг берилиши (46-м.), оилаларнинг оила пудрати асосида ердан фойдаланиши (51-м.), деҳқон ҳўжалиги юритиш (55-м.), жамоа боғдорчилиги, узумчилиги ва полизчилиги юритиш, (56-м.) учун ер бериш асослари ва тартиби ўрнатилган.

Аммо, шуни алоҳида таъкидлаш керакки, Ўзбекистон Республикаси Ер кодекси ердан фойдаланиш ҳуқуқини тўла ва ҳар томонлама тартибга солган деб бўлмайди. Негаки, Ер кодексидаги мавжуд ҳуқуқий нормалар умумий характер касб этиб, ердан фойдаланиш ҳуқуқи билан боғлиқ бўлган муносабатларни, масалан ер участкасидан фойдаланишдаги ҳуқуқдорлик, ер участкасини сотиб олиш тартиби, аграр соҳада ерларни яхшилаш ва атроф муҳитни ифлослантиришни олдини олишда давлат органларини бу борадаги фаолиятини янада такомиллаштириш ва шунга ўхшаш бошқа кўпгина қоидалар ўзининг аниқ ифодасини топмаган.

Ер участкаларини (ҳайдаладиган ерлар бундан мустасно) доимий эгалик қилишга ва фойдаланишга, мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилишга, узок муддатли вақтинча фойдаланишга, ижарага ва мулк қилиб олган юридик ва жисмоний шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ ер участкасини сақлаш вазифасига оид мажбуриятлар бажарилган тақдирда ўзлари олган корхоналар, бинолар, иморатлар, иншоотларни белгиланган тартибда қуриш, бузиш ёки реконструкция қилишга ҳаққидир.

Ер участкаси кўчмас мулк сифатида фуқаролик айланмасида бўлиш лаёқатига эга. “Ер участкасини фуқаролик айланмасида бўлиши деганда, универсал ҳуқуқий ворислик тартибда (мерос қилиб қолдириш, юридик шахсни қайта ташкил этиш), ёхуд бошқа йўллар билан бир шахсдан бошқасига эркин олиб бериш ёки ўтказиш имкониятини тушунилади” [6].

Юридик адабиётларда ер участкаси олди-сотди шартномаси тушунчаси берилган бўлиб, унга кўра “олди-сотди шартномаси бўйича бир томон (сотувчи)

бошқа томонга (сотиб олувчига) ер участкасини мулк қилиб бериш мажбуриятини олади, сотиб олувчи эса ер участкасини олиш ва маълум суммани тўлаш мажбуриятини олади” [7].

Ўзбекистон Республикасида ер участкаларини фуқароларга бир умрлик мерос қилиб қолдириш ҳуқуқи асосида сотиш билан боғлиқ бўлган муносабатлар Ўзбекистон Республикасининг Ер кодекси, Қишлоқ хўжалик кооперативи (ширкат хўжалиги) тўғрисидаги, Деҳқон хўжалиги тўғрисидаги қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 21 январдаги “Иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулкни ҳимоя қилишни таъминлаш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги, 1994 йил 24 ноябрдаги “Ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш тўғрисида”ги Фармонлари, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 29 ноябрдаги “Ердан фойдаланиш самарадорлигини ошириш чоралари тўғрисида”ги Қарори, 1995 йил 11 апрелда тасдиқланган “Ер участкаларини фуқароларга бир умрлик мерос қилиб қолдириш ҳуқуқи асосида аукционларда сотиш ҳақида” вақтинчалик Низом қоидаларига биноан тартибга солинади.

Мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги соҳасида амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш жараёнида яйлов ерларини ҳуқуқий ҳолатини белгилаш ва улардан фойдаланиш ҳамда муҳофаза қилишни тартибга солувчи қонун нормаларни ишлаб чиқиш ва уни такомиллаштириш энг долзарб масалалардан бири саналади [8].

Чунки, аграр тармоқда фаолият кўрсатаётган хўжалик юритувчи субъектларнинг (ширкат, фермер, деҳқон хўжаликлари) қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерларга оид муносабатлари амалдаги қонун ҳужжатларига асосан тартибга солинган бўлсада, яйлов ерларининг тушунчаси, турлари, уларни ажратиш ва қайтариб олиш ёки ушбу жараёнда қатнашувчи тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини белгилловчи умумий нормалар ифода этиб берилмаган.

Бундан ташқари, ер қонунчилигида ердан фойдаланиш ҳуқуқини вужудга келиши, ўзгариши, бекор бўлиши ҳолатлари кўрсатиб ўтилган. Ер қонунчилигида ердан фойдаланиш жараёнидаги юридик фактлар: биринчидан, фуқаролар ширкат хўжалиги аъзоси бўлиши ёки қишлоқ жойларда қонунда кўрсатилган соҳа вакиллари бўлишини; иккинчидан, қонунда кўрсатилган тартибда халқ хўжалигининг бошқа соҳаларини қишлоқ хўжалиги билан ёрдамчи тарзда шуғулланиши учун қилган ҳаракатларини; учинчидан, турар-жой қуриш учун қонунда белгиланган ер участкалари олиш учун қилинган ҳаракатлар ва бошқаларни мисол қилиб келтиришимиз мумкин.

Ер участкаларини давлат рўйхатидан ўтказиш қуйидаги ҳолларда амалга оширилади: ер участкаларига мулкчилик ҳуқуқи пайдо бўлганда – мулкчилик ҳуқуқига давлат ордери, олди-сотди шартномалари ва қонун ҳужжатларида кўзда тутилган бошқа ҳужжатлар асосида; ер участкаларига эгалик қилиш ва улардан фойдаланиш ҳуқуқи пайдо бўлганда – ерни бериш тўғрисида тегишли органнинг (мансабдор шахснинг) қарори асосида; ижара ҳуқуқи пайдо бўлганда ер участкасини ижарага бериш тўғрисидаги қарор ва ижара шартномаси асосида; ер участкаларига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳуқуқи ўтказилганда – бинолар ва иншоотларнинг олди-сотди шартномаси, уларни алмаштириш, ҳадя қилиш, рента

шартномаси, мерос ҳуқуқи тўғрисидаги гувоҳнома ёки мулк эгасининг ёхуд унинг ваколатли органининг (шахснинг) қарори асосида; сервитутларда – шартнома ёки суд қарори асосида; мушкуллаштиришда – тегишли органларнинг қарори асосида.

Ердан фойдаланиш ҳуқуқи конституциявий нормалар билан тартибга солиниши лозим бўлган муҳим ижтимоий-иқтисодий, шунингдек сиёсий аҳамиятга молик масаладир. Шунинг учун Ўзбекистон Республикаси Конституциясида биринчидан, ерга нисбатан давлат мулкчилиги билан бир қаторда хусусий мулкчилик ҳам жорий қилиниши, иккинчидан, асосий қонуннинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқлари бўлишига ерга эгалик қилиш ҳуқуқи ўрнатилиши лозим.

Айтилганлардан ердан фойдаланиш ҳуқуқи ер ҳуқуқининг мустақил, йирик, марказий институтларидан бири эканлиги, бу институт ўзида фуқаролик, ер, солиқ, хўжалик, қишлоқ хўжалик, экология, молия ва бошқа ҳуқуқ соҳалари нормаларини мужассамлаштириш, яъни мажмуалашган аҳамият касб этиши, бир қатор субинститутлардан иборат эканлиги хусусида фикр билдириш мумкин.

Ердан унумли фойдаланиш атроф муҳитни муҳофаза қилиш ҳамда қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш самарадорлигини янада оширишда муҳим аҳамиятга эга. Зеро, юртбошимиз таъбири билан айтганда қишлоқ хўжалиги соҳасида мутлақо янги иқтисодий муносабатлар жорий этилиб, фермердик ҳаракати учун катта имкониятлар яратилганлиги, ҳозирги кунда фермер хўжаликлари қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини 90 – 92 фоизини етказиб бериш билан бирга, қишлоқ тараққиётида ҳал қилувчи ижтимоий-сиёсий ҳаракатга ва етакчи кучга айланган [9].

Юқоридагилардан келиб чиқиб, аграр соҳада атроф муҳитни муҳофаза қилиш борасида иқтисодий-ҳуқуқий механизмни янада такомиллаштириш талаб этилади. Зеро, мазкур механизм атроф муҳит ифлосланишини олдини олиш, табиий ресурслардан унумли фойдаланиш, ерларнинг ҳолатини яхшилаш ва асл ҳолатини қайта тиклаш каби мақсадларга эришишни таъминловчи муҳим восита бўлиб хизмат қилади.

Адабиётлар рўйхати:

1. Каримов И.А. Фарзандларимиз биздан кўра кучли, билимли, доно ва албатта бахтли бўлиши шарт. / Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз. Т.7. –Т.: Ўзбекистон, 1999. –Б. 289.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 29 октябрдаги “Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш тизимини тубдан такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида”ги Фармони.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2013-2017 йиллар даврида суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини янада яхшилаш ва сув ресурсларидан оқилона фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги қарори асосида қабул қилинган Давлат дастури.
4. Усмонов М.Б. Қишлоқ хўжалигида ижара (ҳуқуқий масалалар). ТДЮИ, 2004 й. 126-б.
5. Ерофеев Б.В. Земельное право. Учебник. –М., 1998. –С. 254.
6. Земельное право. – М.: Проспект, 2004, –С. 132.
7. Земельное право. – М.: Проспект, 2004, –С. 136.
8. Рўзиназаров Ш.Н. Яйлов ерларига оид қонун ҳужжатлари мониторингининг ҳолати ва ривожланиши//Ҳуқуқий мониторинг ва хавфсизлик асослари.-Тошкент, 2007. –185 б.

9. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 2 июндаги “Ўзбекистон Республикаси Давлат мустақиллигининг йигирма беш йиллик байрамига тайёргарлик қўриш ва уни ўтказиш тўғрисида”ги қарори.// “Халқ сўзи”. 2016. 3 июнь.

О.Ж. Холмунинов,
ИИБ Академияси Фуқаролик ҳуқуқи фанлари
кафедраси ўқитувчиси

ЕР УЧАСТКАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИ ҲУҚУҚИЙ ТАРТИБГА СОЛИШ ВА ФУҚАРОЛИК ҚОНУНЧИЛИГИ ИЖРОСИНИ ТАЪМИНЛАШ МАСАЛАЛАРИ

Аннотация: мақолада ер участкаларидан фойдаланишни ҳуқуқий тартибга солиш ва фуқаролик қонунчилиги ижросини таъминлашда ички ишлар органларининг ўрни билан боғлиқ бўлган масалалар ёритилиб, унга доир масалаларни ҳал этиш ва бу соҳадаги қонунчиликни такомиллаштириш тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида кенг таҳлил қилиб берилган.

Калит сўзлар: ер участкалари, ер участкаларидан фойдаланиш ҳуқуқи, ер участкаларига эгалик қилиш ҳуқуқи, ер участкаларини олди-сотди қилиш, ер ипотекаси, ер участкаларига бўлган мулк ҳуқуқи, ер участкасини ижарага олиш, сервитут.

Аннотация: в статье рассматриваются вопросы правовой режим земельного участка, исполнение требований гражданских законов в деятельности органов внутренних дел, а также анализируется правовые нормативные акты и иные вопросы правового режима земельного участка.

Ключевые слова: земельные участки, право пользования земельными участками, право владения земельными участками, купли продажи земельные участки, ипотека земли, право собственности пользование на земельные участки, право пользования аренды на земельные участки, сервитут.

Annotation: The article covers the questions of legal regulations of using of plot of lands, fulfilment the requirements of civil laws in the activities of law enforcement bodies and other questions on perfection of law in this sphere is analysed on the basis of regulatory enactments.

Key words: plot of lands, right of use of plot of lands, right of possession of plot of lands, purchase and sale of plot of lands, mortgage of land, right of property to use of plot of lands, right of use of leasing for plot of lands, servitude.

Бугунлик кунда барча фуқаролик қонун талаблари ижросини тўла-тўқис жамият ва инсон манфаатлари йўлида амалга оширилишида ички ишлар органларининг алоҳида ўрни мавжуд. Шунинг учун ҳам ер участкаларидан фойдаланишни ҳуқуқий тартибга солиш ва фуқаролик қонунлар ижросини таъминлашдаги ички ишлар органларининг роли ва вазифалари долзарб бўлиб бормоқда.

Ҳозирги пайтда, ер муносабатлари соҳасида ер участкаларига эгалик қилиш ва ундан фойдаланиш ҳамда мулк сифатида реализация қилишнинг шакл ва усуллари, тартиби ўзгариб бормоқда. Эндиликда, ер участкалари олди-сотди қилинадиган мерос ҳуқуқи асосида, ижара асосида эгаликка бериладиган бўлди. Умуман олганда ерга эгалик ҳуқуқининг вужудга келиш тартибининг ҳуқуқий масалалари устида илмий-назарий тадқиқотлар олиб бориш, уларнинг тушунчаси ва юридик табиатини очиб бериш бугунги куннинг муҳим вазифаларидан биридир.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддасига асосан, “Ер, ер ости бойликлари, сув,